

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość

DOBRZEŃ

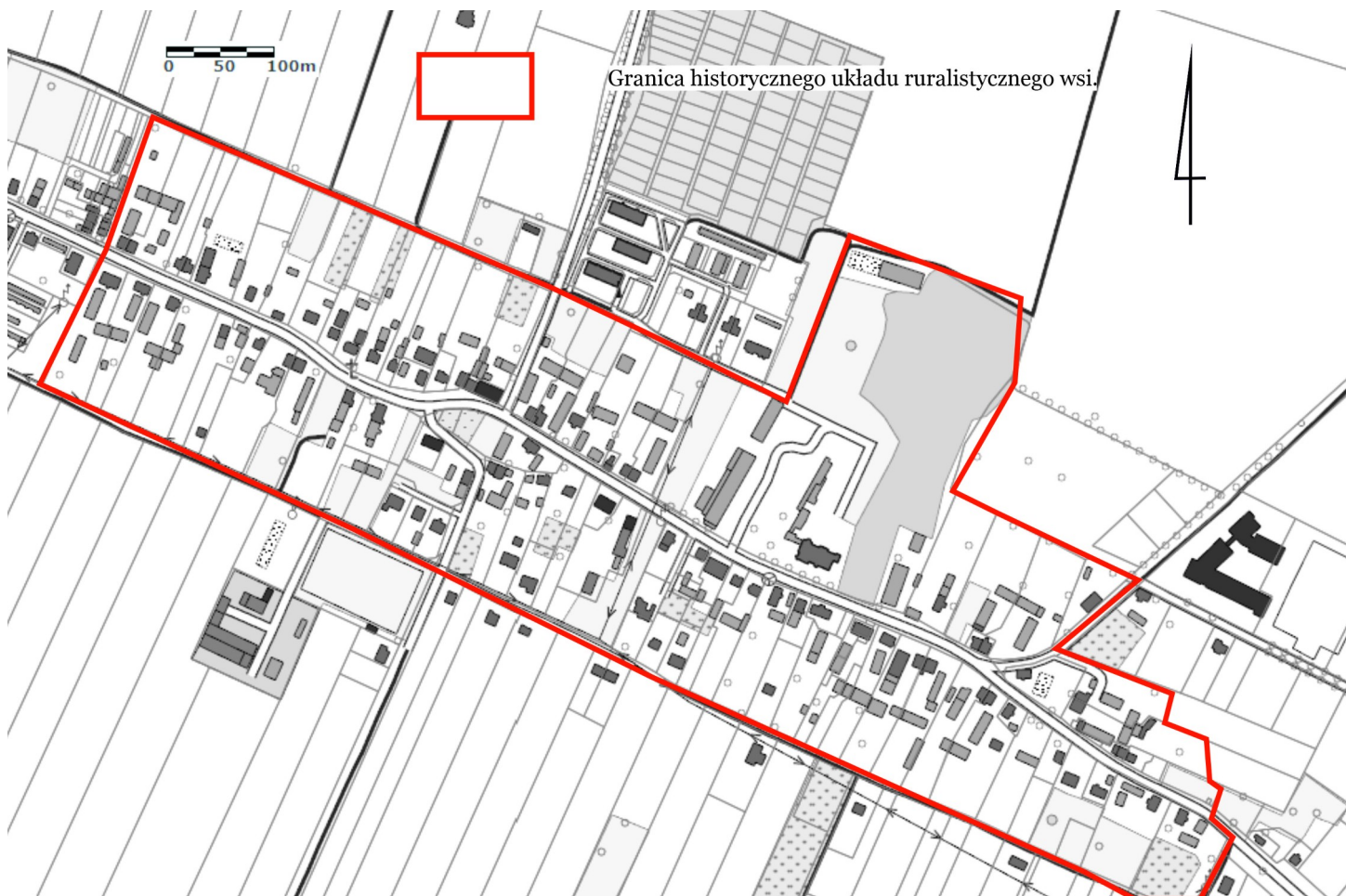
1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

2. Czas powstania

ok. 1400, 1785, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **OLEŚNICKI**

Gmina **DOBROSZYCE**

6. Współrzędne geograficzne

51°14'32"N 17°17'08"E

7. Użytkowanie obecne

**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

Poprzednie nazwy miejscowości: 1785 r. - Gutwohne, GroG Dober, Ober- i Nieder- 1937 r. - Gutwohne.

Historia wsi i dóbr: Dobrzeń wzmiankowany jest w źródłach od XV w., od tego też czasu wielokrotnie zmieniał właścicieli. W 1785 r. miejscowość ta dzieli się na dwie części : górną i dolną (Ober- i Nieder-). Znajdują się tu 3 folwarki, szkoła i młyn wodny. Wśród 370 mieszkańców jest 23 rolników, 34 ogrodników, 3 chałupników. W 1845 r. Dobrzeń zamieszkuje 728 osób, w tym 18 katolików, 6 rzemieślników, 4 kramarzy. W miejscowości istnieć pałac, 3 folwarki, szkoła ewangelicka, 85 budynków mieszkalnych, browar, gorzelnia, młyn olejowy, młyn wodny, 3 gospody, 7 tkalni wyrobów lnianych, kopalnia torfu, hodowla 1875 merynosów.

W 1891 r. wieś nadal dzieli się na część górną i dolną, lecz stanowi jeden majątek rycerski o powierzchni 514 ha, w tym 436 ha pól i 34 ha lasu. Na terenie majątku znajduje się gorzelnia, hodowla bydła, koni i trzody chlewnej. W 1912 r. oprócz ww. gałęzi gospodarki rozwijała się uprawa lnu i buraków cukrowych; wybudowano młyn wodny. W 1937 r. w Dobrzeńcu znajduje się 16 samodzielnych majątków. Największy z nich należy do Marii Elise grafinii zu Stolberg-Wernigerode i obejmuje 478 ha ziemi, w tym 387 ha pól, 35 ha łąk.

Duża wieś przydrożna ze śladami nawsia w centralnej części, wyznaczonej przez skrzyżowanie wiejskiej ulicy z przeczną Po północnej stronie drogi we wschodniej części wsi rozległe założenie pałacowo-folwarczne, obejmujące budynki, sady i ogrody. Zabudowa działek w typie zagrodowym, czworoboczna z podwórzami, zwarta. Na zachód od wsi, przy drodze położony jest rozległy folwark z czworoboczną zabudową wokół majdanu.

Bibliografia:

- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, woj. wrocławskie, red. J. Pokora, M. Zlat, t. IV, Oleśnica, Bierutów i okolice, Warszawa 1983
- Johann Georg Knie, Alphabetisch-statistisch- topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien : nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw. - 2. verm. u. verb. Aufl., Breslau 1845
- Hans Lutsch, Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien , Bd. 2., Die Kunstdenkmaeler der Landkreise des Reg.-Bezirks Breslau, Breslau 1889
- Romuald M. Łuczyński, Losy rezydencji dolnośląskich w latach 1945-1991, Wrocław 2010
- Rospond S., Bork H., Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska, Warszawa-Wrocław 1970, t.1, t.2, Warszawa-Wrocław 1985,
- Die Rittergüter und selbständigen Gutsbezirke in der Provinz Schlesien, Breslau 1870.
- Schlesisches Güter-Adressbuch, Breslau 1886, 1891, 1894, 1902, 1905, 1909, 1912, 1917, 1921, 1926, 1930.

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu pałacowego i parku.

czerwiec 2023
Justyna Kość

